

Fremtidens grænseløse menneske

Vi uploader vores hjerner til computere. Vi tager piller for at bevare forelskel-
sen i vores ægteskab. Vi bliver klogere, hurtigere og mere tolerante – og så
lever vi meget længere. Sådan tegner fremtiden sig, hvis det står til de
udviklingsoptimistiske transhumanister. De accepterer ikke uden videre
menneskets biologiske grænser. Kritikere mener derimod, at transhu-
manismen er på et sidespor, og at vi som samfund må sætte klare
grænser.

* Det moderne menneske stiller høje krav til sig selv og sine omgivelser. Vi skal præstere optimalt og nå det hele på den halve tid. Men den menneskelige natur har sine åbenlyse begrænsninger. De fleste af os tager biologiens grænser for givne, men de udviklingsoptimistiske transhumanister lader sig ikke nøje. De vil skabe bedre mennesker.

Transhumanister ser mennesker, som vi er i dag, som halvfærdige skabninger. Målet er at skabe 'posthumanister' med væsentligt større kapaciteter, end mennesket har i dag. Midlet er genmanipulation, elektronik og medikamenter. Betegnelsen transhumanisme er valgt som udtryk for en transitionstilstand, en mellemstation, inden vi når den ultimative posthumanistiske tilstand

Verden over samles transhumanister i foreningen H+ (Humanityplus), der i dag har godt 5500 medlemmer. Foreningen har særlig stor udbredelse i USA, England og Asien. H+ har som mål, gennem optimal udnyttelse af videnskaben, at udstyre menneskeheden med bedre kroppe, bedre hjerner, bedre helbred og dermed bedre liv – kort sagt fremtidens mennesker skal have det bedre end godt.

"Transhumanister tager ikke menneskets biologiske grænser for givne. I stedet for blot at acceptere, at vi bliver ældre, spørger vi hvorfor, og hvordan vi kan ændre det. Vi accepterer ikke den menneskelige tilstand, som den er. Vi vil gøre mennesket bedre," fortæller Anders Sandberg, der forsker ved Future of Humanity Institute ved Oxford Universitet. Som erklæret transhumanist og aktiv i det transhumanistiske forskningsmiljø har han vidtrækkende ambitioner for os mennesker.

Anders Sandberg forklarer, at mange transhumanister eksperimenterer med deres egne kroppe, ganske enkelt fordi de er nysgerrige og vil udforske ideer og teori i praksis.

"En af mine venner har fået indopereret magneter i fingrene, så han kan mærke magnetiske felter. Hvorfor? Fordi han var nysgerrig. Ingen andre har gjort det før."

Evig ungdom og ny hukommelse

Transhumanisterne er særligt optagede af, hvordan mennesket kan undgå den naturlige aldringsproces. De ser muligheder i anti-aldringsmedicin, der tidligere kun er blevet anvendt på Alzheimer-patienter. Men transhumanisterne mener, at også raske mennesker kan få gavn af at indtage stoffet i kampen mod aldring. Men hvorfor kunne nogen tænke sig at blive 150 år? Tanken er på én gang fristende og farlig, men frem for alt uvis.

"Ved at indtage det stof kan folk måske blive 150 år, og tænk hvilken viden og visdom, de vil sidde med. Det kan være, at de mennesker, der har levet så længe, kan blive fantastiske politikere eller rådgivere i fremtiden. Vi ved det ikke, for vi har endnu ikke prøvet det. Mennesket har altid stræbt mod at blive bedre og prøve grænser af. Det er menneskeligt. At sætte grænser for den menneskelige udvikling, det er mod mennesket natur," påpeger Anders Sandberg.

Der er andre måder, vi kan manipulere med menneskets natur på. Anders Sandberg fortæller om piller, der kan stimulere hukommelsen, som allerede bliver brugt af studerende ved eksamenslæsning. Men også mere radikale metoder diskuteres i det transhumanistiske miljø. Her ser transhumanisterne muligheder i den nyeste forskning inden for traumebehandling, hvor forskere har udviklet stoffet PKMzeta, der kan slette dele af hukommelsen.

For en transhumanist er det interessant, idet muligheden for at slette dele af hukommelsen samtidig indebærer muligheden for at tilføje ny hukommelse, og endda eksperimenterer med implementering af falsk hukommelse. Proceduren er simpel: Man bringer personen i trancetilstand via hypnose og får derpå personen til at acceptere fortalte historier som del af sin livshistorie. Minderne behøver ikke være sande, og det i sig selv kan fungere som lykkeoptimering. Skulle man vælge et falsk minde, man senere fortryder, kan man nemt slette det fra hukommelsen igen med PKMzeta, skriver journalisten James Kent i H+ Magazine, den transhumanistiske forenings eget videnskabsmagasin (april 2009).

Også når det kommer til følelseslivet, har mennesket begrænsninger, som transhumanisterne vil ændre på. Det kan for eksempel være svært at bevare gnisten efter mange års ægteskab, selvom vi gerne ville.

"Vi ved, at hjernen udskiller et særligt stof, når vi er forelskede. Så hvorfor ikke tilføje mere af det for at bevare forelskelsen i vores partnere, når passionen efter mange års ægteskab er aftaget. Det er simpel kemi," fortæller Anders Sandberg.

Kognitiv optimering er således også et område, transhumanisterne har taget til sig. Det handler om at optimere de kognitive processer i menneskets hjerne for herved at få os til at præstere mere og bedre. Den kognitive optimering kan for eksempel ske via uddannelse, fysisk og mental træning eller indtagelse af stimulerende stoffer. Transhumanisterne ser kognitiv optimering som en mulighed for at øge menneskets sociale kompetencer, herunder moral og tolerance.

"Vi er i dag tilbøjelige til at være mere venlige over for folk, der minder om os selv. Der forskes i, hvordan man kan manipulere det punkt i hjernen, der styrer denne begrænsning i vores sociale kompetencer. På den måde kan vi skabe tolerante individer, der i højere grad kan rumme mennesker, der ikke ligner dem selv," fortæller Anders Sandberg.

Et godt liv

Måske er transhumanisternes tanker slet ikke så fjerne, som de umiddelbart fremstår. Vi er p.t. vidner til lignende strømninger inden for pædagogikken og psykologien, der har fokus på at optimere menneskets præstationssevne. Hele coachingkulturen bygger på, at vi skal blive bedre til at nå vores mål; blive bedre chefer, bedre kolleger, bedre partnere, bedre forældre osv.

Men her er vi ude på et sidespor, mener Morten Dige, lektor ved Afdeling for Filosofi ved Aarhus Universitet. Han forsker i genmanipulation og de etiske spørgsmål forbundet hermed. Han mener ikke, at vi er gearet til optimering i det lange løb. Vi blevet for føjelige til bare at acceptere præstationskulturen, i stedet for at spørge, om vi egentlig har alle de elementer, der udgør et godt liv.

"Det er vigtigt, at man spørger sig selv: Er det udviklingstrang eller udviklingstvang? Kommer det udefra eller indefra? Kan vi holde til det i længden? Faren er, at man overbetoner det at udrette noget og nedprioriterer de mere meditative og legende komponenter, som skal være til stede i et godt liv".

Morten Dige mener, at før vi overhovedet kan tale om at gøre mennesket bedre, må vi nødvendigvis forholde os til, hvad et godt liv er. Han mener, at vi må anskue livet ud fra tre niveauer, når vi skal afgøre, hvorvidt vi har et godt liv. De tre niveauer er velfærd, velvære og velbefindende.

Velfærd afspejler de objektive betingelser i vores liv, fx hvorvidt vi er ▶

sunde og raske. Det er her, vi kan skride ind med forskellige former for behandling. Vi kan tilføre mere velfærd til folks liv, men hvis det ikke bliver omsat til noget, der har personlig betydning, så oplever de det ikke som en forbedret tilstand.

Derfor er det ifølge Morten Dige nødvendigt at medtænke velværen, som både rummer de objektive betingelser og den subjektive dimension.

Endelig har et tredje niveau, vores velbefindende, betydning for kvaliteten af vores liv. Det handler om, hvorvidt vi oplever, at vi lykkes med vores projekter i livet. Det foregår på et helt personligt plan.

”Et godt liv rummer alle tre dimensioner. Det har sine åbenlyse begrænsninger at påstå, at det gode liv alene er en subjektiv oplevelse af, om vi har det godt. Der er nogle objektive betingelser, som skal være til stede i et godt liv. Værdierne ligger der, men det er os selv, der skal føre dem ud i livet. Man skal være sit livs ansvarshavende redaktør, som Kierkegaard skriver. Vi skal kunne sige: Det er mit liv, og jeg kan stå inde for det. Det gør mig lykkelig,” fortæller Morten Dige.

For Anders Sandberg handler et godt liv først og fremmest om at have personlig frihed til at kunne vælge til og fra og forme sin egen tilværelse.

”Transhumanisterne vægter menneskets autonomi højt, og det er derfor op til den enkelte at vælge, om han eller hun vil udnytte videnskabens muligheder eller lade naturen sætte grænserne. Vi vælger selv, hvor langt vi vil gå. Når vi selv kan forme vores liv, må vi samtidig være mere ansvarlige. Og det er transhumanisterne bevidste om.”

Den transhumanistiske mission er imidlertid blevet kritiseret for at skabe større ulighed i verden, i og med eliten, posthumanisterne, vil løbe i forvejen, mens andre samfundsgrupper, og ikke mindst u-lande, vil sakke bagud.

”Det er jeg ikke bange for. At nogle går forrest, betyder ikke, at andre får et ringere liv. Alle vil kunne nyde godt af, at nogle mennesker udvikler deres kapacitet og dermed bidrager mere til samfundets udvikling,” fastslår Anders Sandberg.

Grænser for genmanipulation

Når diskussionen går på genmanipulation, drejer uenigheden sig ofte om, hvor vi skal sætte grænsen. Vi taler om glidebaner, sidespor og uvisse konsekvenser. Men omvendt er det nemt at lade sig friste af de nye muligheder for at blive klogere, smukkere, hurtigere, slankere og gladere i en fart. Når muligheden nu er der, hvorfor så ikke udnytte den? Morten Dige finder det imidlertid ikke svært at afgøre, hvor grænsen går. I visse tilfælde er kæden allerede hoppet af, mener han.

”Vi bør sætte grænsen dér, hvor vi blot forstærker normaliteten. Det gør vi for eksempel, når vi tager piller mod depression. Jeg ville finde det meget bekymrende, hvis jeg tog alt med højt humør og ikke lod mig påvirke af omstændigheder i mine omgivelser. Det hører med til et godt liv at reagere med melankoli og nedtrykthed. Hvis man har grund til at være ked af det, så skal man være det”.

Man kan ifølge Morten Dige tale om henholdsvis negativ og positiv genmanipulation. Ved negativ genmanipulation fjerner vi fejl i genet og hæmmer derved en arvelig sygdom i at blive overført eller udvikle sig. Ved positiv genmanipulation tilfører vi ønskelige gener for at optimere mennesket. Her mener han, vi bør sætte grænsen.

” EN AF MINE VENNER HAR FÅET INDOPERERET MAGNETER I FINGRENE, SÅ HAN KAN MÆRKE MAGNETISKE FELTER. HVORFOR? FORDI HAN VAR NYSGERRIG. INGEN ANDRE HAR GJORT DET FØR.

”Jeg finder det egentlig relativt nemt at sætte grænser. Det handler ganske enkelt om at skelne mellem, hvornår vi rydder hindringer for et godt liv af vejen, og hvornår vi begynder at designe et godt liv på andres vegne,” fastslår Morten Dige.

Det er allerede muligt i visse stater i USA at udvikle reagensglasbørn, der består af de bedste gener fra moren og de bedste fra faren, og desuden fravælge videreførelsen af eventuelle uønskede gener. Denne manipulation med naturen er ifølge Morten Dige problematisk, idet man herved krænker barnets ret til at skabe sit eget liv.

”Hvis vi har forudbestemt, hvilke talenter barnet skal have, for eksempel musiske eller matematiske, så fratager vi samtidig barnet muligheden for at skabe sin egen succes. Det vil ikke på samme måde kunne overraske positivt, idet forældrene netop har designet deres afkom til at blive præcis sådan. Barnet vil derfor ikke opleve sine præstationer som en personlig succes – det har jo blot levet op til forventningerne. En sådan forudbestemthed er desuden problematisk, i og med barnet ikke føler det samme ejerskab over sit liv, og det er netop dette ejerskab, det at skabe sin egen succes, der gør os lykkelige,” fortæller Morten Dige. Han mener, at vi som samfund må skride ind og lovgive på området, hvis summen af individuelle beslutninger bliver et resultat, som ingen er interesseret i.

Unikke mennesker

De udviklingsoptimistiske transhumanister er på ingen måde interesseret i at lægge sådanne stramme bånd på videnskaben. Men også i den lejr diskuterer man etik og grænser.

”Der er grænser,” fastslår Anders Sandberg. ”Dér, hvor man skader andre mennesker eller krænker andres rettigheder. Så langt må vi ikke gå. Men grænserne og de etiske spørgsmål, der er relateret hertil, er stadig til diskussion, og de er endnu ikke klart definerede. Men som udgangspunkt forholder vi os praktisk til de etiske spørgsmål. Det handler om sikkerhed og om at undgå negative sideeffekter”.

Anders Sandberg ser ikke, at genmanipulation, forstået som en optimal sammensætning af gener, kan fratage os retten over vores liv og dermed gøre os mindre lykkelige. Han har en helt anden pointe med genmanipulation, nemlig muligheden for at skabe unikke mennesker.

”Generne afgør ikke alt. Børn vil stadig kunne overraske. Intelligente gener kan give mange forskellig udslag. Og netop menneskers forskel-

lighed, herunder retten til forskellighed, er vigtig for transhumanister. Vi ønsker ikke, at vi alle skal blive identiske robotter.”

Morten Dige frygter derimod, at genmanipulation vil begrænse den menneskelige mangfoldighed. Hvis vi får muligheden for at vælge det unormale fra, vil de fleste af os gøre det, mener han.

”Vi ender med at tage mangfoldigheden ud af menneskeheden. Det, at vi vælger fostre med Downs Syndrom fra ved fostervandsscanninger, er faktisk allerede på grænsen.”

Mennesket når nye højder

Hvis vi i fremtiden, som posthumanister, kan optimere os selv ved hjælp af teknologi, genmanipulation og stimulerende stoffer, så må tilværelsen som menneske blive væsentlig nemmere, skulle man mene. I så fald behøver vi knap nok anstrenge os for at blive sunde, raske, kloge, smukke, glade og lykkelige. Men så nemt slipper vi, ifølge Anders Sandberg, ikke.

”Kravene til det optimerede menneske bliver tilsvarende højere. Det er netop den transhumanistiske idé, at hele samfundet skal optimeres. Vi bevæger os ud over de præstationsgrænser, vi kender i dag”.

Hvordan fremtidens mennesker – eller posthumanister – vil se ud, og hvordan de vil påvirke fremtidens samfund, er stadig uvist. Spørgsmålet er, om vi skal accelerere udviklingen med alle de midler, vi har, eller om vi skal lade fremtidens menneske forme og udvikle sig i sit eget tempo.

Af Mathilde Weirsøe
mawei@dpu.dk

Læs mere om transhumanisme og posthumanisme

James Hughes: 'Citizen Cyborg' 2004
Joel Garreau: 'Radical Evolution' 2006
Ronald Bailey: 'Liberation Biology' 2005
Gregory Stock: 'Redesigning Humans' 2002
Francis Fukuyama: 'Our Posthuman Future' 2002

www.humanityplus.org
www.hpluscommunity.com
www.nickbostrom.com

TRANSHUMANISTER VIL OPTIMERE MENNESKET

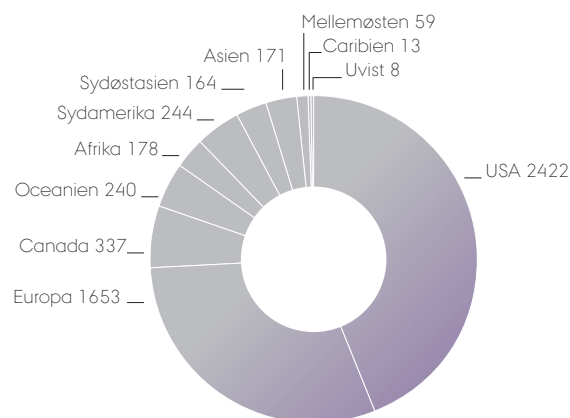
Transhumanisme er en international bevægelse, der går ind for at optimere menneskets kognitive og fysiske formåen. Mennesket af i dag er ikke det sidste trin i evolutionen; det vil med hjælp af videnskab og teknologi nå stadig nye højder. Transhumanisterne mener, at nutidens mennesket bør være med til at udvikle vores optimerede afløser, for eksempel gennem genmanipulation og medikamenter.

Hvor lægevidenskaben sigter efter at forebygge og helbrede syge mennesker, vil transhumanisterne bruge videnskaben til at udvide det normale menneskes kapacitet.

Transhumanisme kan lyde som fjern science fiction, men nogle af de transhumanistiske metoder er ganske udbredte i dag, for eksempel doping.

De transhumanistiske tanker går helt tilbage til 1920'erne og 1930'erne. Her kan nævnes J.B.S. Haldane, J.D. Bernal og H.G. Wells, der grundlagde fremtidsforskningen. Den amerikanske filosof og ph.d. Max Moore står som grundlægger af den moderne transhumanisme i 1989. Han er også opavsmand til termen 'transhumanisme'.

Foreningen H+ (Humanityplus) har 5489 registrerede medlemmer på verdensplan. Det er en non profit organisation med hovedkvarter i Connecticut i USA. Den er grundlagt af Nick Bostrom i 1998.

ANDERS SANDBERG

Forskningsmedarbejder ved Institute of Future Humanities ved Oxford Universitet, hvor han fokuserer på de etiske og samfundsmæssige problemstillinger forbundet med menneskelig optimering og ny teknologi. Han har en ph.d. i neuroberegningbiologi fra Stockholms Universitet.

www.aleph.se/trans

MORTEN DIGE

Lektor ved Afdeling for Filosofi, Aarhus Universitet. Han forsker i moralfilosofi og etik og udgav i 2003 bogen 'Det gen-skabte menneske'. Han har beskæftiget sig med og undervist i bioetiske problemstillinger omkring aktiv dødshjælp, abort og genteknologi. I sin nyeste forskning beskæftiger han sig med organisationsudvikling og etik i organisationer.

<http://person.au.dk/filmd@hum>